

Juryrapport mr. C.J. Goudsmitprijs 2005

Elke twee jaar kent de Vereniging voor Gezondheidsrecht de mr. C.J. Goudsmitprijs toe. De prijs is genoemd naar de eerste voorzitter van de vereniging. Goudsmit was een ambtenaar van Volksgezondheid die in 1954 als eerste in het Nederlandse taalgebied, in een preadvies voor het Nederlandse Congres voor Openbare Gezondheidsregeling, een pleidooi hield voor het specialisme gezondheidsrecht als een specialisatie binnen het bestuursrecht. Dit was de eerste systematische beschouwing over gezondheidsrecht, al heeft de beperking tot het bestuursrecht geen aanhangers gevonden.

Voor toekenning van de naar Goudsmit genoemde prijs komen in aanmerking auteurs die in de betreffende periode, in dit geval de jaren 2003 en 2004, over gezondheidsrecht hebben gepubliceerd. De prijs is vooral bedoeld ter aanmoediging. Volgens het reglement moet de jury bij de beoordeling letten op de juridisch-wetenschappelijke kwaliteit van het werk, de mate van originaliteit, de argumentatie en de helderheid van stijl en vormgeving.

Van toekenning van de prijs zijn uitgesloten hoogleraren op het terrein van het gezondheidsrecht en bestuursleden van de Vereniging voor Gezondheidsrecht. Bij het systematisch nalopen van de publicaties die de afgelopen twee jaar zijn verschenen, stuitte de jury op het gegeven dat de kring van scribenten op het terrein van het gezondheidsrecht eigenlijk niet verschrikkelijk groot is. Diverse auteurs moesten, daargelaten of zij met recente publicaties aan de genoemde criteria voldeden, afvallen, omdat aanmoediging niet meer nodig is. Daarmee blijft een instrument om jonge juristen aan te moedigen om te beginnen of door te gaan met publiceren op gezondheidsrechtelijk terrein ook in 2005 nog alleszins opportuun.

Volgens de bekende omschrijving van Leenen kan het gezondheidsrecht worden geduid als het geheel van rechtsregels dat betrekking heeft op de zorg voor de gezondheid en de toepassing van overig burgerlijk, bestuurs- en strafrecht in dat verband. Uit een 'short list' (na preselectie) van zo'n tien publicaties heeft de jury uiteindelijk unaniem een publicatie geselecteerd die betrekking heeft op de toepassing van strafrecht in de context van medische hulpverlening. In het licht van de genoemde criteria heeft de jury besloten de Goudsmitprijs 2005 toe te kennen aan mevrouw mr. Esther Pans, promovenda bij de afdeling strafrecht en criminologie van de Vrije Universiteit, voor haar artikel "De Hoge Raad en de onzekere arts. Kanttekeningen bij het arrest over hulp bij zelfdoding in de zaak Brongersma." Het artikel is verschenen in het Nederlands Juristenblad van 25 april 2003 (afl. 17).

Het bekroonde artikel is een van de eerste grotere publicaties rond het thema euthanasie verschenen ná de inwerkingtreding van Wet toetsing levensbeëindiging op verzoek en hulp bij zelfdoding (WTL), Stb. 2001, 194, in 2002. Het heeft betrekking op een zaak die vóór de aanvaarding en inwerkingtreding van deze wet heeft gespeeld. Het arrest van de Hoge Raad van 24 december 2002 (NJ 2003, 167, m.nt. Sch.) in de zaak Brongersma ging over een 86-jarige man met een doodswens die slechts ten dele werd bepaald door niet behandelbare, fysieke aftakelingsverschijnselen en hoofdzakelijk door psychische factoren. De arts die behulpzaam was bij zijn dood, was, na ontslag van rechtsvervolging door de Rechtbank, door het Hof schuldig verklaard (zonder strafoplegging). De Hoge Raad verwierp het cassatieberoep, oordelend dat 'lijden aan het bestaan' geen hoofdzakelijke

grond voor euthanasie of hulp bij zelfdoding kan zijn. Volgens de Hoge Raad komt een arts alleen een gerechtvaardigd beroep op noodtoestand toe, indien sprake is van ondraaglijk en uitzichtloos lijden dat (in overwegende mate) voortvloeit uit een *medisch geclassificeerde ziekte of aandoening* - die zowel somatisch als psychisch van aard kan zijn.

In het artikel van mevrouw Pans staat de vraag centraal op welke wijze de Hoge Raad tot de eis van een 'medisch geclassificeerde ziekte of aandoening' bij euthanasie of hulp bij zelfdoding is gekomen en hoe deze uitspraak zich verhoudt tot de jurisprudentie, de wetgeving en de ratio van de wetgeving. Ook gaat de schrijfster in op de praktische toepasbaarheid van het criterium.

Naar het oordeel van de jury bevat het artikel een heldere probleemstelling en een zorgvuldig samengevatte weergave van het normatieve kader dat zich in de jurisprudentie over euthanasie en hulp bij zelfdoding heeft ontwikkeld. Op confronterende, haast vileine, wijze legt de auteur bloot, dat de Hoge Raad, zich beroepend op de uitdrukkelijke wil van de wetgever, met weglating van verwijzingen naar de zaak Brongersma, citaten uit de parlementaire geschiedenis van de WTL heeft gehanteerd die de indruk wekken dat tijdens de parlementaire behandeling in algemene zin nadrukkelijk is stilgestaan bij de problematiek van levensmoeheid en de grenzen van de wet. Met krachtige, goed ontwikkelde argumenten betreft de auteur het standpunt dat de Hoge Raad er niet in slaagt artsen en juristen met het classificatiecriterium veel houvast te bieden. Zij komt met een goed onderbouwde eigen juridische oplossing voor moeilijke zaken als de onderhavige.

De bekroning impliceert niet dat alle juryleden de conclusies van de auteur geheel delen. De jury ontdekte, nadat zij tot haar besluit was gekomen, dat de naamgever van de Goudsmitprijs dat hoogstwaarschijnlijk ook niet zou hebben gedaan. Goudsmit publiceerde al in de jaren '60 van de vorige eeuw over vraagstukken rond het levenseinde en betoonde zich een fervent tegenstander van verkorting van de levensduur. Niet alleen toen, maar nog steeds vormt dit onderwerp een bron van juridische en medisch-ethische polemieken.

Bovenal wil de jury mevrouw Pans aanmoedigen juridisch-ambachtelijk voort te gaan op de weg die zij op gezondheidsrechtelijk terrein is ingeslagen en te blijven bijdragen aan het wetenschappelijke discours.

Bussum, 15 april 2005

Mr. G.J.A. Hamilton (voorzitter)

Mw. mr. Th.A.M. te Braake

Mr. dr. Ph.S. Kahn